

Barn tause om misbruk

FORTELLER IKKE. Et flertall av seksuelt misbrukte barn forteller ikke om dette i barndommen. Hva kan det skyldes?

Atle Dyregrov Psykolog, Dr.philos., Senter For Krisepsykologi, Bergen

Publisert: 20.nov. 2007 (00:01) Oppdatert: 18.feb. 2009 (14:26)

Nettprat onsdag:

[Du kan stille dine spørsmål til artikkelforfatteren allerede nå¹.](#)

Tabu og skam. Seksuelle overgrep mot barn og voksne har alvorlige psykologiske konsekvenser, de er tabubelagt og ofte ompunnet av skamfølelse innad i familien, spesielt når utøverne av overgrepene er et familiemedlem.

Redde barn.

Det er mange grunner til at barn ikke forteller hva som foregår til voksne. De er ofte svært redd for hva som skal skje om de forteller og hva overgriper da kan gjøre mot dem. Barna blir ofte truet av overgriper og er redd for konsekvensene. De vet jo hva overgriperen er i stand til å gjøre. Ved trusler og skremming, ved å skape en hemmelighet som bare er "vår" og med beskrivelse av alt som kan skje dem om de forteller, er det ikke vanskelig å forstå at barn blir redde.

Redsel for å ødelegge.

Det gjør det også vanskeligere for barna når overgrepene først starter med "uskyldige" berøringer, som så gradvis eskalerer til alvorlige overgrep. Redselen for å ødelegge familien, for å bli ansvarlig for at den går i oppløsning, eller for at overgriper skal la sitt sinne gå ut over andre i familien, er ofte reell, og kan bidra til vegringen mot å fortelle. Barn er også redd for ikke å bli trodd eller bli hørt, noe som de har grunn til all den stund en del ikke blir trodd når de først forteller. Noen har sendt små "prøveballonger" mot voksne uten å oppleve at de er blitt observert eller reagert overfor - slik at de har mistet troen på at det nytter. Blandet med skam over det som skjer og hva de har vært med på, og opplevelsen at de har vært medskyldige fordi de ikke har turt å protestere, kan gjøre det enda vanskeligere å si ifra.

Oftest en mann.

Overgriper kan utnytte og forsterke dette gjennom det han sier til barnet (som oftest er overgriperen en mann og derfor benyttes "han"). Når overgrepene varer over lang tid, kan skammen vokse etter hvert som de blir store nok til å skjønne mer av hva som skjer. Noen ganger kan overgriper gjennom berøring skape lystbetonte opplevelser som kan gi ekstra sterk skamfølelse og forvirring. Det som skjer kan også være så smertefullt at det blir for vanskelig å snakke om eller nærme seg og mer eller mindre automatiske mentale mekanismer som tillater dem å distansere seg fra eller skyve unna det som skjer utvikles for å kunne leve så normalt liv som mulig. De tvinges til et dobbeltliv. Mekanismene gjør det mulig å mestre en umulig virkelighet. Jo mindre barnet er, desto vanskeligere er det også å gi ord til det som skjer eller ha erfaring og begreper som gjør at de kan fortolke det. Hvis overgrepene starter tidlig, kan det også ta lang tid før de skjønner at det som skjer ikke er normalt, fordi de ikke kjenner noen annen virkelighet.

Foreldre skjønner ikke.

Hvorfor oppdager ikke foreldre det som skjer eller det tar så lang tid før det oppdages? Barna holder det ofte godt skjult og forsøker å leve normalt. Om barnet sliter med symptomer, er det lett å tenke på andre forklaringer. Overgriperen er vanligvis en mester i å skjule. Foreldre, som oftest mødre, må sette sammen et puslespill av fakta, anelser og fragmenter, før de kommer til en erkjennelse.

Lang vei til bevis.

Om ikke barna forteller dem om det direkte, kan det være en lang prosess fra en følelse av at noe ikke er riktig, via økende mistanke, frem til at en får innsyn eller "bevis" for at noe skjer. Det som skjer er også så smertefullt at noen ikke vil se i øynene eller tro det barna forteller eller lese de signaler som barna gir. Når barnas egen skam eller forvirring over hva som skjer møtes med avvisning fra de voksne, er det ikke vanskelig å skjønne at barna trekker seg eller unnlater å fortelle mer.

Barn benekter ofte.

Negative sosiale reaksjoner på fortellingen er hard kost for barna og kan hindre at de våger å fortelle mer i fremtiden. Barn kan også først fortelle om misbruk, for så å trekke seg av frykt for konsekvensene. En del ganger har foreldre mistanke om at noe skjer, de konfronterer barna med dette, men barna nekter. Dette, sammen med at hele 20 til 50 prosent av barn ikke har symptomer i starten, øker farene for at voksne ikke forstår hva som skjer. Kanskje aller verst er det at noen mødre stilltiende godtar det som skjer fordi de selv er så redd for konsekvensene av at dette kommer ut, eller fordi de selv er redde for overgriper. Når barn forteller, og voksne betviler det barna sier, er det forskjellige grunner til dette. De mener at de ville ha merket det, de hører en overgriper som hardnakket benekter at det skjer eller har skjedd, de tror de kjenner overgriper så godt at de er sikre på at dette ikke kan være riktig, barnets historie forandrer seg over tid, de har lest i mediene at barn kan fantasere - eller de tenker at de alltid er til stede, så det har ikke vært noen mulighet for overgrep. Det er kanskje spesielt viktig for voksne å vite at det vil være vanlig at barns historie endrer seg, ikke fordi historien er usann, men fordi mentale mekanismer kan påvirke minnet og noen ganger legge elementer av opplevelsen inn i "lukkede rom" hvor de i perioder er utilgjengelige for barna. I tillegg kan barn tilpasse hvor mye de våger å fortelle til den reaksjon deres fortelling mottas med av voksne.

Mer opplysning.

Hva kan vi så gjøre for å hjelpe barn? Først og fremst vil folkeopplysning om seksuelle overgrep gjøre voksne mer oppmerksom på hva som kan skje og mer mottagelige for barns fortelling. Forhåpentlig kan det også gjøre voksne mindre skråsikre på at slikt ikke kan skje med deres barn. Viktig er det også å vite at endring i historien ikke "beviser" at den er usann. Det vil også være bra for foreldre å ha god tilgang på rådgivning for å sortere frykt, fantasier og virkelighet, slik at tiden fra mistanke til avsløring kortes ned.

Stoppe tidligere.

Siden et flertall av barn først forteller venner om det som skjer, vil informasjon til barn og unge om overgrep og hva de skal gjøre når venner betror seg til dem, kunne stoppe overgrepene på et tidligere tidspunkt. At det noen få ganger er barn som fremmer falske anklager om overgrep, må ikke svekke vårt arbeid for å avdekke de mange overgrep som oppdages så altfor sent, og noen ganger aldri.

Nettprat onsdag:

[Du kan stille dine spørsmål til artikkelforfatteren allerede nå².](#)

Kommentarer

Liker

20

[Logg ut](#)

Legg til ny kommentar

Sorter etter beste rating ↕

Viser 0 kommentarer

[Abonner via e-post](#) [RSS](#)

Trackback URL

til nettprat i morgen kl. 19 på ap.no

Sluttnoter

1. <http://tux1.aftenposten.no/nettprat/dyregrov211107/>
 2. <http://tux1.aftenposten.no/nettprat/dyregrov211107/>
-